

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

РІШЕННЯ № 115
Про розгляд звернення адвоката [REDACTED]

«18» жовтня 2025 року

с. Плав'я, Львівська обл.

Рада адвокатів України, розглянувши звернення адвоката [REDACTED] [REDACTED] про порушення гарантій адвокатської діяльності та з інших пов'язаних питань, встановила таке.

Адвокатом [REDACTED], який відповідно до Єдиного реєстру адвокатів України обліковується в Раді адвокатів Одеської області, 27.05.2025 скерована заява на адресу Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності Національної асоціації адвокатів України, а 28.08.2025 – на адресу Національної асоціації адвокатів України, в яких він вказує на порушення професійних прав у зв'язку з проведенням 20.05.2025 невідкладного обшуку в його квартирі, яка є також офісом адвоката, у рамках кримінального провадження № [REDACTED] за ст. 114-1 КК України; ототожнення адвоката з його клієнтом; вилучення телефонів та документів, які становлять адвокатську таємницю; а також порушує питання щодо належних дій ради адвокатів регіону та Комітету захисту прав і гарантій адвокатської діяльності при проведенні обшуку в адвоката відповідно до вимог Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

При цьому адвокат [REDACTED] також вказує на аналогічні порушення, допущені під час проведення невідкладного обшуку у адвоката [REDACTED] (28.02.2024), надавши копію відповідного протоколу обшуку.

Рада адвокатів України не розглядає питання пов'язані з обшуком в адвоката [REDACTED] за заявою адвоката [REDACTED] оскільки останній не надав документів, що підтверджують його повноваження на здійснення відповідного представництва. Сам адвокат [REDACTED] до Ради адвокатів України не звертався.

Голова Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності Національної асоціації адвокатів України Солодко Є.В. поінформував Раду адвокатів України про перевірку обставин, пов'язаних з обшуком у адвоката [REDACTED]. Крім того, вказаний Комітет звернувся до Ради адвокатів України з проханням надати правову оцінку діям правоохоронних органів, сформувати консолідовану позицію Ради адвокатів України щодо порушення професійних прав адвоката, а також визначити підходи до обсягу дій регіональних органів адвокатського самоврядування при обшуках у адвокатів.

Із листа адвоката [REDACTED] відомо, що з 08.01.2024 він, як захисник, надавав правничу допомогу своєму клієнту гр. [REDACTED], який підозрюється у вчиненні злочину, передбаченого статтею 114-1 КК України (перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період).

Адвокат повідомляє про порушення його професійних прав у зв'язку з проведенням незаконного невідкладного обшуку в його квартирі, яка також є офісом адвоката. За усним твердженням слідчого, формальною метою обшуку було вилучення документів, що містять перелік певних прізвищ, про існування яких адвокат [REDACTED] ніколи не чув. Адвокат вважає, що обшук проводився з метою тиску на нього.

Під час проведення слідчої дії з невідкладного обшуку було вилучено два мобільні телефони марки Huawei P30. Адвокат наголошує, що вказані пристрої не мають жодного зв'язку з обставинами кримінального провадження, містять конфіденційну інформацію, що становить адвокатську таємницю, і їх вилучення прямо порушує гарантії адвокатської діяльності. Також під час обшуку були вилучені копії документів інших клієнтів, які містять адвокатську таємницю.

Адвокат [REDACTED] був запрошений до участі в засіданні Ради адвокатів України для надання необхідних пояснень. Незважаючи на запрошення, він не приєднався до засідання у форматі відеоконференції.

Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності Національної асоціації адвокатів України за результатами розгляду заяви адвоката [REDACTED] направив офіційні листи до Прокуратури Одеської області та Територіального управління Державного бюро розслідувань (ДБР) з метою ініціювання службового розслідування щодо дотримання гарантій адвокатської діяльності під час проведення обшуку.

I. Рада адвокатів України акцентує увагу на тому, що:

- Особливий процесуальний статус адвоката як спеціального суб'єкта зумовлює необхідність дотримання особливого порядку проведення слідчих дій, пов'язаних з обшуком та оглядом його житла, іншого володіння чи приміщення, де він здійснює адвокатську діяльність, і як загальне правило не допускає їх проведення без попереднього судового дозволу, за винятком чітко визначених законом випадків невідкладності.
- Кримінально-процесуальне законодавство України (КПК) передбачає спеціальні процедури, які не дозволяють проводити обшук у адвоката без попередньої ухвали слідчого судді, крім випадків, прямо передбачених КПК для невідкладних слідчих дій, а також вимагає обов'язкової присутності представника ради адвокатів регіону у порядку, визначеному статтею 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
- Звертатися з клопотанням до слідчого судді про дозвіл на таку слідчу дію можуть лише Генеральний прокурор, його заступники, прокурори області та м. Києва, Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Дії слідчих під час обшуку повинні бути належним чином задокументовані, включаючи відеофіксацію та складання детального протоколу. Проведення обшуку без дотримання цих умов є порушенням закону.

Окрім ухвали слідчого судді, обов'язковою умовою є присутність представника ради адвокатів регіону або, за її дорученням, представника Комітету із захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності. Таку присутність слідчий орган повинен забезпечити шляхом завчасного повідомлення ради адвокатів регіону, якщо інше прямо не впливає з норм про невідкладні слідчі дії. Така гарантія спрямована на захист адвокатської таємниці та недопущення зловживань, оскільки професійна діяльність адвоката підлягає особливому правовому режиму охорони.

II. Щодо обставин проведення невідкладного обшуку 20.05.2025

Аналіз наданих матеріалів дає підстави вважати, що при проведенні невідкладного обшуку у адвоката [REDACTED] були допущені такі істотні порушення:

1. Проведення обшуку без попередньої ухвали слідчого судді, що прямо суперечить вимогам ч. 1 ст. 234 КПК України та Закону України

«Про адвокатуру та адвокатську діяльність», за відсутності належного обґрунтування невідкладності у розумінні статті 233 КПК України.

2. Невідкладний характер обшуку не був підтверджений наявністю виняткових обставин, які б виправдовували проведення слідчої дії без попереднього судового дозволу, зокрема не було наведено даних про реальну і безпосередню загрозу знищення доказів, життя чи здоров'ю осіб або майну. Це свідчить про зловживання процедурою невідкладного обшуку.
3. Порухення адвокатської таємниці у зв'язку з вилученням майна: під час обшуку було вилучено мобільні телефони адвоката, які містять інформацію, що становить адвокатську таємницю, а також документи клієнтів в інших справах. Таке вилучення є неприпустимим і порушує конституційні гарантії захисту адвокатської таємниці.

Згідно із Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатська таємниця – це захищена законом інформація, отримана адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності. Цей захист є імперативним і не вимагає додаткового доведення її статусу адвокатом у момент вчинення слідчих дій.

Оскільки адвокат є спеціальним суб'єктом, на якого поширюються гарантії адвокатської діяльності та імунітету, будь-яке втручання в сферу, де може міститися адвокатська таємниця (носії інформації, документи, електронні пристрої), повинно здійснюватися з максимальним обмеженням доступу до такої інформації. Вилучення електронних пристроїв, що можуть містити адвокатську таємницю, апріорі створює ризик несанкціонованого доступу до неї.

Рада адвокатів України акцентує увагу на презумпції наявності адвокатської таємниці у професійній діяльності адвоката. Враховуючи статус [REDACTED] як адвоката та використання мобільного телефону для професійного спілкування та зберігання робочих файлів, існує презумпція того, що інформація на вилучених пристроях може містити адвокатську таємницю. Навіть якщо лише частина даних є таємницею, ризик її розголошення чи використання вимагає застосування усіх гарантій захисту.

Обов'язок забезпечити недоторканність адвокатської таємниці у разі обшуку покладається на органи досудового розслідування, прокурора та суд, а не на адвоката. Будь-яка слідча дія, що стосується інформації адвоката, має проводитися з особливою обережністю та гарантувати виключення доступу до даних, що можуть становити адвокатську таємницю, без вимоги до адвоката

розкривати її зміст. Вимога «назвати, яка саме інформація у телефоні або комп'ютері є адвокатською таємницею», є неприпустимою, оскільки фактично змушує адвоката порушити ту саму таємницю, яку він зобов'язаний зберігати. Гарантії профільного Закону щодо збереження адвокатської таємниці поширюються не лише на конкретні документи чи файли, а й на місце їх зберігання (офіс, мобільний телефон, комп'ютер), оскільки закон захищає процес здійснення адвокатської діяльності та конфіденційність відносин «клієнт – адвокат».

Сам факт використання вилученого майна (мобільного телефону тощо) адвокатом для здійснення професійної діяльності автоматично активує гарантії захисту адвокатської таємниці та імунітету. Адвокат не зобов'язаний доводити наявність таємниці, оскільки це може призвести до її розкриття.

Рада адвокатів України наголошує на неприпустимості залучення третіх осіб (у тому числі представників органів адвокатського самоврядування) до ознайомлення зі змістом відомостей, що становлять адвокатську таємницю, якщо на це не надано прямої згоди клієнта або це не передбачено законом.

Адвокатська таємниця охороняє інформацію, отриману адвокатом у зв'язку з наданням правничої допомоги конкретному клієнту. Представник ради адвокатів регіону, хоча й є адвокатом та виконує функції адвокатського самоврядування, не є стороною договору про надання правничої допомоги, у межах якого виникла ця таємниця. Його завдання – контроль за дотриманням прав адвоката та фіксація порушень, а не доступ до конфіденційного змісту відносин «адвокат – клієнт».

Законодавство вимагає від слідства та суду запобігати доступу до адвокатської таємниці, а не створювати механізми її розкриття чи «фільтрації» сторонніми суб'єктами. Залучення представника ради адвокатів регіону чи члена Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності до відбору або перегляду вилучених документів, файлів чи електронної інформації під час обшуку у адвоката є неприпустимим і призводить до розширення кола осіб, які отримують доступ до конфіденційної інформації.

Представники адвокатського самоврядування (ради адвокатів регіону, комітети захисту професійних прав адвокатів) не мають повноважень щодо доступу до адвокатської таємниці; вони уповноважені виключно на спостереження за дотриманням прав адвоката під час обшуку, внесення зауважень до протоколу та підготовку відповідних звітів/довідок для Ради.

Рада адвокатів України також акцентує увагу на тому, що порушення встановлених гарантій під час обшуку адвоката [REDACTED] є формою

прямого тиску та створює суттєві перешкоди для здійснення ним професійної діяльності.

Вилучення телефонів та документів клієнтів унеможлиблює нормальне здійснення професійної діяльності адвокатом [REDACTED], що прямо порушує конституційне право на захист не лише його, а й його клієнтів.

III. Участь представників адвокатського самоврядування під час обшуку

Однією із гарантій адвокатської діяльності, імперативно закріпленою в статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», є обов'язкова участь представника ради адвокатів регіону при проведенні обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, а також при тимчасовому доступі до речей і документів адвоката.

Слідчий суддя, суд у своєму рішенні зобов'язаний зазначати перелік речей і документів, що планується відшукати, виявити чи вилучити, та враховувати вимоги пунктів 2-4 частини першої статті 23 Закону.

Під час проведення відповідних процесуальних дій має бути присутній представник ради адвокатів регіону (крім випадків, передбачених абзацом четвертим ч. 2 ст. 23 Закону). Для забезпечення його участі службова особа, яка буде проводити слідчу дію, зобов'язана завчасно повідомити про це раду адвокатів регіону за місцем проведення обшуку чи іншої процесуальної дії. Неявка представника за умови завчасного повідомлення не перешкоджає проведенню дії, але не звільняє орган досудового розслідування від обов'язку вжити всіх залежних від нього заходів для забезпечення такої участі.

Термін «повідомлення» у кримінальному провадженні визначено статтею 111 КПК України. Однак, на відміну від більшості учасників провадження, участь представника ради адвокатів регіону при обшуку в адвоката не є факультативною, а прямо передбачена спеціальним законом. Тому повідомлення має здійснюватися у строк, який забезпечує реальну можливість його прибуття.

Таким чином, повідомлення про проведення слідчих дій у порядку статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» до ради адвокатів регіону повинно бути направлено завчасно, тобто в такий строк, який гарантує реальне забезпечення участі представника ради адвокатів регіону у процесуальній дії, якщо відсутні об'єктивні перешкоди.

Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду України в ухвалі від 27.07.2023 у справі № 991/5681/23 звернула увагу, що неприбуття представника органу адвокатського самоврядування, який був повідомлений уже після початку обшуку, не може розглядатися як належне виконання вимог закону щодо забезпечення його участі та не виправдовує вилучення речей і документів, пов'язаних із адвокатською діяльністю.

Європейський суд з прав людини неодноразово наголошував, що фундаментальна роль адвокатів у демократичному суспільстві зумовлює необхідність особливого захисту адвокатської таємниці. Для забезпечення довіри між адвокатом і клієнтом їхній обмін інформацією повинен залишатися конфіденційним (зокрема, рішення у справі «Смірнов проти Росії» від 07.06.2007).

Органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові і службові особи у відносинах з адвокатами зобов'язані дотримуватися вимог Конституції України, законів України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, протоколів до неї та практики ЄСПЛ.

Щодо завчасного повідомлення ради адвокатів регіону та участі представників Ради адвокатів Одеської області при обшуку у адвоката

Радіою адвокатів України як вищим органом адвокатського самоврядування для сприяння забезпеченню гарантій адвокатської діяльності та захисту професійних і соціальних прав адвокатів прийнято та затверджено Порядок дій з питань забезпечення гарантій адвокатської діяльності, захисту професійних і соціальних прав адвокатів.

Нова редакція відповідного Порядку діє з 15.12.2023 на виконання рішення № 123. Попередній порядок, затверджений рішенням Ради адвокатів України № 183 від 27.07.2013, втратив чинність. Отже, посилання адвоката на попередній порядок як на чинний алгоритм дій представників Ради адвокатів Одеської області під час проведення обшуків є некоректним та юридично необґрунтованим.

З матеріалів, наданих Радіою адвокатів Одеської області, зокрема з пояснень представника регіональної ради – адвоката Панченко О.В. від 09.10.2025, яка брала участь у проведенні невідкладного обшуку у адвоката, вбачається, що вона здійснювала заміну адвоката Криворучко В.О. у зв'язку з погіршенням стану здоров'я останньої через дії невідомої особи в приміщенні, де проводився обшук.

З пояснень адвоката Криворучко В.О. вбачається, що повідомлення Головного слідчого управління Державного бюро розслідувань про проведення обшуку в приміщенні адвоката [REDACTED] отримано Радою адвокатів Одеської області 20.05.2025.

Вона, як представник Ради адвокатів Одеської області, завчасно прибула на проведення слідчої дії. Всі зауваження щодо проведення обшуку у адвоката без ухвали слідчого судді були викладені до початку проведення відповідної слідчої дії, однак залишилися без реагування з боку працівників ГСУ ДБР.

При цьому адвокат [REDACTED] самостійно відчиняв двері працівникам ГСУ ДБР та повідомляв адвоката Криворучко В.О. про своє небажання, щоб представник Ради адвокатів Одеської області брав участь у слідчих діях, висловлював прохання покинути місце проведення обшуку.

За наслідками проведення невідкладного обшуку у адвоката [REDACTED] представником Ради адвокатів Одеської області Криворучко В.О. складено відповідний звіт, до якого додано письмові зауваження адвоката Панченко О.В.

Порушень з боку представників Ради адвокатів Одеської області – адвокатів Панченко О.В. та Криворучко В.О., які брали участь у невідкладному обшуку в адвоката [REDACTED], не встановлено.

За наслідками обговорення, керуючись статтями 23, 45, 55, 56, 57 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про Раду адвокатів України, Регламентом Ради адвокатів України, Рада адвокатів України **вирішила:**

1. Доручити Голові Національної асоціації адвокатів України, Голові Ради адвокатів України письмово повідомити адвоката [REDACTED] про надане роз'яснення.
2. Одночасно роз'яснити всім адвокатам України, що участь представника ради адвокатів регіону під час проведення обшуку чи огляду житла, іншого володіння адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, та тимчасового доступу до речей і документів адвоката закріплена на законодавчому рівні у частині другій статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і не залежить від волевиявлення адвоката, у якого проводяться такі слідчі дії. Відмова адвоката від участі представника ради адвокатів регіону не звільняє орган досудового розслідування від обов'язку забезпечити реалізацію цієї гарантії всіма доступними засобами.

3. В.о. Секретаря Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити адвоката [REDACTED] та опублікувати на вебсайті Національної асоціації адвокатів України.

Голова Ради адвокатів України

/підпис/

Лідія ІЗОВІТОВА

В.о. Секретаря Ради адвокатів України

/підпис/

Ганна ЛАЗАРЧУК